

De ægyptiske statuer rummer et element af det som Jørgen Dehs kalder «naturen som model».

gør subjektet i stand til at forbruge sin egen tid, opmærksomhed og affekter, er oplevelsen af forskelle som kan udvide og intensivere følelsen af sig selv. Men vi ved også at autenticitetseffekter, det vil sige simulerede forskelle, er tilstrækkelige for at generere oplevelse i oplevelsesøkonomien. Oplevelsesøkonomiens 'forskelle' skal derfor ikke forstås som kvalitative forskelle, men som kvantitative flerhed.»⁵

Det handler kort sagt om at nyde mere, sansere mere og akkumulere ekstraordinære oplevelser. Altså ideen om individualitet som en helhed, der blot udvides og udstrækkes uden at kvalificeres, uden at en mulig forvandling kommer på tale. Måske er det ikke så mærkeligt at tingene vakler, at de er ved at miste noget af deres autoritet. Den neoliberale konkurrencekulturs fokusering på nytte og kompetence har skabt en vulgarisering af sproget, der for alvor har revet det autentiskes projekt væk fra en moralsk og selvstændig tankeformåen. Vi har bevæget os fra optagetheden af tingenes og fænomeners ægthed og autoritet til følelsers ægthed. Ikke den ægthed ved følelsen der gør den til en erkendelse, men den følelse der centrerer hos mig og mit selv. Ikke så mærkeligt at «det virkelige i oplevelsesøkonomien», som Lars Bang Larsen skriver, «er blevet vanskeligt at verificere, da den oplevede situationer eller det oplevede objekts materialitet ophører med at være relevant. I stedet er det i objektets sekundære, afledte egenskaber at dets værdi består i medierede effekter, stemninger og atmosfærer, der kan forstærke følelsesintensiteter. Sådan set kan også en hallucination – et register for subjektiv oplevelse, som er helt afsondret fra den materielle virkelighed – udgøre en mindeværdig autenticitetseffekt.»

SULTEN EFTER LIV

For noget tid sad jeg på en café med en kvinde som lider af spiseforstyrrelser. Hun omtalte tidens livsstilsøkonomi som en blodsuger, der var ved at tage livet af hende. Hun overvejede at skrive en opgave om hendes personlige oplevelser. Hun blev siddende med sin marineblå jakke på og bæltet, der var viklet to gange rundt om hendes tynde krop. Men hendes hjerne bankede af sted som et maskingevær. Hendes sætninger var som lynnedslag. Jeg citerer efter hukommelsen:

«Jeg ser kun deres falskhed. Min krop er kapitalismens krop.

Derfor er den uden organer, derfor vil den ikke spise, derfor er den så sulten og altædende efter liv. For hvad skal den spise. Der er så meget mad, men intet af det mætter mig. Der er så mange livsstile der gerne vil fylde min krop, men jeg kan ikke. Der er så mange ting du kan opleve, men disse ting gør kun min krop større uden fylde.» Hun holdt en pause og drak en tår af sit vand der stod på bordet. Derpå fortsatte hun:

«Derfor bliver jeg tyndere. Derfor ser jeg sådan ud. Derfor strammer jeg bæltet. Derfor ser jeg ingen anden udvej end at blive tyndere. Derfor balancerer jeg på en line der hænger lige over jorden, og alligevel er jeg den der snubler. Jeg ved ikke hvordan de andre bærer sig ad.» Hun rystede på hovedet men fortsatte straks:

«Jeg snubler. Derfor sidder jeg i hjørnet af lokalet og lytter til lærerens ord som jeg forsøger at forstå, forsøger at gøre disse ord til en del af min verden. Men i pausen er jeg nødt til at gå. I pausen passere jeg de andre og tænker på hvornår jeg finder noget føde jeg kan spise. I pausen passere jeg de andre mens jeg gentager dette mantra. Egentlig længes jeg efter mad,» sagde hun, og mente liv. «Egentlig har jeg aldrig været mere sulten, men hvem og hvad skal kunne brødføde sådan én som mig? Jeg trøster mig med at jeg ikke er den eneste. At mange andre mennesker ligesom jeg bliver tyndere, at deres jagt på liv fjerner dem

fra selvsamme liv. At den megen tale om liv, drømme og oplevelser suger livet ud af os. At vores evner til at leve svækkes dag for dag.»

DET AUTENTISKE MENNESKE?

Der findes en scene i begyndelsen af filmen *Searching for Sugar Man* hvori en producer fortæller om Rodriguez at han ikke alene stod med ryggen til når han spillede sine sange på små barer rundt om i Detroit. Den samme dag som hans første LP *Cold Fact* kom på gaden fortsatte han sit arbejde som bygningsarbejder. Som produceres sagde: «Det var som om han var ligeglad.»

Han spillede sin musik, men det var ikke iscenesat for et publikum. Hans intime form var på en måde ikke henvendt til verden. Man sporer en stærk modvilje mod alt hvad der blot illuderer. Andre forhold ved hans livsførelse gav en fornemmelse af et menneske blot for forstillelse. Ikke at udgive sig for noget, ikke at stille sig an, syntes at være et fremtrædende træk ved hans person og hans forhold til sin kunst. Men lod jeg mig bare forføre?

Vi siger jo om den gode skuespiller at han fremstår troværdig. Men én ting er at fremstå autentisk, noget andet er at være det. Da Rodriguez i marts 1998 træder frem på scenen foran 13 000 tilskuere i Sydafrika for at give sin første koncert i landet, gav folk der var til stede udtryk for at det var *once in a life time*, et enestående øjeblik

som vi forbinder med førstegangsoplevelser. Der var noget i denne begivenhed – den lange ventetid for de mange fans og sangerens begrænsede behov for anerkendelse – der på denne dag syntes at falde på plads. Dehs skriver: «En sådan falden på plads danner et slags 'provisorisk essential', hvor det, der lige så godt aldrig kunne have fundet sted, fremstår som et alment udtryk, det vil sige samler sig i noget, der på uforudsigelig vis er, som det skal være.»

Det som står tilbage er at noget har fået en autoritet ud fra sig selv. Ordet *authentikós* er afledt af *authêntis*, ophavsmand, som er beslægtet med *autos*: selv. Men at blive et selv er som Kirkegaard sagde en opgave man må tage på sig, «opgaven at blive autentisk», en opgave man ikke kommer gratis til. Det handler hverken om at fornægte eller ophøje uskylden som Rousseau troede. Her ligger den store fælde. Dehs skriver at Rousseaus tro på at finde kontakten med sit sande selv på en ø udenfor samfundet «passer ironisk nok til en oplevelsesøkonomisk model. Det drejer sig ikke om at etablere en outsiderposition, men om et ekstraordinært erfaringsindhold man først opsøger og derefter «tager med sig hjem».

PERSONEN OG DET AUTENTISKE

Man kunne også sige at vor tids pervertering af det autentiske har at gøre med netop denne søgen mod det ekstraordinære som noget der skal findes udenfor eller langt væk. Når kunstnere og andre tager drastiske skridt og melder sig ud af ræset eller flytter ud i skoven er det ligeså meget fordi de har fået nok og fordi det ikke længere er muligt for dem at leve og skabe under de nuværende betingelser. Fordi de føler at samfundets normer og økonomi er blevet så altædende at det tager livet fra dem, at de ikke kan ånde fordi det menneskesyn der akkumuleres, handler om at skulle være på, at lykkes, at være fastholdt i livet som et projekt, kapitalismen som junk. Men måske er det snarere det at være sat ud af spillet, der er liv. Eller rettere, at følge intuitionen om at de epifaniske øjeblikke og intensiteter af liv opstår på ruinerne af de fejlslagne mål og projekter. Men kun som en uventet og uforudsigelig kraft. Og er det ikke denne særlige dialektik mellem projekt og liv der eksisterer mellem det profane og det hellige?

Bozidar Mandic, serbisk teaterinstruktør og digter har levet uden penge i de serbiske skove i tredive år. Udover sit kunstnerkollektiv deltager han på egne betingelser

i offentlige diskussioner, i aviser, på festivaler og har eget radio-program. Man kan kun beundre sådanne mennesker der vitterlig forlader spillet. Men det som skal holde forholdet mellem liv og projekt fast er selve anstrengelsen. Det vigtige er at gøre en anstrengelse i sit eget tempo, uanset hvor man gør det. Stig Sæterbakken har betonet dette: «Som med all kunst av en viss betydning: Grunden til at det gjør så indtrykk, er at det er laget. At noen står bak. At noen har anstrengt seg. (...) For det er ikke kjellermenneskets ondskap som begeistrer meg i *Opptegnelser fra et kjellerdyb* (1864), det er det Dostojevskijs motstrebende og ambivalente, nærmest motvillige formulering av denne ondskaben som gjør.»⁶

Når vi anstrenger os for at trænge ind i tingene bliver vi opmærksomme på deres skrøbelighed, og dermed sårbarheden der omgiver os. «Men jo mere endelig en ting er, og jo mere begrænset i størrelse den er, jo mere er den ladet med liv, følelser, frygt, medfølelse,» skriver den amerikanske forfatter Joseph Brodsky. «Husk mig, hvisker støvet.» Og man kan i dette høre noget sige, at hvis vi en gang i mellem lader tiden lære os noget om os selv, så vil tiden måske til gengæld lære noget om os. Hvad det skulle være? At det, vi mangler i størrelse, kan udignes ved følsomhed.»⁷

Hvis det derfor giver mening at tale om en særlig sammenhæng mellem personen og det autentiske har det nok at gøre med, at det menneske, som står bag kunstværket eller anden frembringelse, har levet væsentligt, ikke så meget fordi han er flyttet ud i skoven, men fordi han eller hun har kæmpet, gjort en anstrengelse, som rummer en udfordring, og vi må spørge os selv om livet i det er så stærkt, at det rejser sig mod os som en påmindelse, en anklage, at det rammer os med sin insisteren, sin smerte, sin skarphed, sin følsomhed, så det får os til at se anderledes, handle anderledes, føle anderledes, eller indlede en ny begyndelse.

© norske LMD

1 Jørgen Dehs, *Det autentiske. Fortællinger om nutidens kunstbegreb*, Forlaget vandkunsten, København, 2012. Hvis ikke andet er oppgitt, er alle sitater hentet herfra.

2 Italo Calvino, *Til det næste årtusind. Amerikanske forelæsningsnotiser*, Tiderne skifter, 1996.

3 Italo Calvino, se over.

4 Charles Taylor, *Autentisitetsens etik*, Cappelen, Oslo, 1997.

5 Lars Bang Larsen, *Kunst som norm*, Det Jyske Kunstmuseum, 2008.

6 Stig Sæterbakken, *Dirty Things*, Cappelen forlag, Oslo, 2011.

7 Joseph Brodsky, *Hvordan man læser en bog. Essays*, Munksgaard Forlag, København, 1996.

KILL THEM ALL!

-SØRGESPILL

av Tore Vagn Lid

«En kunstnerisk seier for Nationalteatret og Tore Vagn Lid.» Aftenposten

Site forestillinger

Onsdag 10.04
Torsdag 11.04
Lørdag 13.04

Tirsdag 16.04
Onsdag 17.04

Regi: Tore Vagn Lid

TH. 815 00 811
www.nationalteatret.no